

HET BIJBELSE KERNWOORD (VER)LOOCHENEN כַּחַשׁ

HET OUDE TESTAMENT

Onderstaande gegevens zijn verzameld uit Gesenius' Hebr. und Aram. Handwörterbuch; 16^e Aufl. 1915 en Abr. Trommius, Nederlandse Concordantie (6^e herz.dr.). Zie onder I.A.a.

כַּחַשׁ nh., j.-a. abmagern, *Hiph.* u. *Aph.* als Lügner darstellen, nh. *Pi.* täuschen. Gerber 27 erkl. viell. richtig diese zwei Bed. als wurzelversch. Vgl. auch כָּחַד.
Kal pf. כָּחַשׁ — Ps 109 24 v. Fleische: abnehmen, mager werden; (vgl. שָׁכַח *Kal.* a. E.).†
Niph. impf. יִכְחַשׁ — Dt 33 29 sich verleugnen, Ergebung heucheln, m. לָ (vgl. zu כָּחַד).†
Pi. pf. כָּחַשׁ, כָּחַשָּׁהּ Hi 8 18 (Ges. § 29*), כָּחַשָּׁהּ, כָּחַשָּׁהּ; *impf.* יִכְחַשׁ, יִכְחַשָּׁהּ Gn 18 15 (a. L.A. וַיִּכְחַשׁ Kōn. 1 287), וַיִּכְחַשָּׁהּ; *inf.* כָּחַשׁ — 1. lügen Lv 19 11. Hos 4 2. Sach 13 4 (m. כָּחַשׁ Sir 7 13); m. לָ 1 K 13 18, bes. Ergebung heucheln, v. Besiegten dem Sieger gegenüber (viell. besser als *Niph.* z. l.). Ps 18 45. 66 3. 81 18 (Wellh.: וַיִּכְחַשׁוּ). — 2. etw. Tatsächlich leugnen Gn 18 15. Jos 7 11, m. לָ Lv 5 22. (21 m. einem 2. ב. d. P.). — 3. einen verleugnen (ἀπαρνεόμαι Matth 26 34), m. לָ Hi 8 18, Gott verleugnen Jos 24 27. Jes 59 13. Jer 5 12, m. לָ Hi 31 28, abs. Pr 30 9. — 4. im Stiche lassen, bildl. v. Weine, m. לָ Hos 9 2, abs. Hab 3 17.†
Hithpa. impf. יִכְחַשׁוּ — wie *Niph.* u. *Pi.* Ergebung heucheln 2 S 22 45 m. לָ.†
Derivv.: כָּחַשׁ, כָּחַשָּׁהּ.

I.A.a. Betekenis van de tekstgegevens

- 1. Liegen (naast vloeken, stelen, enz.): Lev. 19:11; 1 Kon. 13:18; Hos.4:2; Zach. 13:4
- 2. Zich geveinsd/ huichelachtig onderwerpen (als overwonnenen jegens een overwinnaar/ onderwerping voorwenden): Deut. 33:29 – aan Israël; 2 Sam.22:45; Ps. 18:45 - aan de dichter; Ps. 66:3; 81:16 - aan God
- 3. Iets feitelijks loochenen: Gen. 18:15 (Sara die lacht); Joz. 7:11 (Israël/ Achan neemt van het verbannene en liegen); Lev.6:2v (5:22) – bijv. iemand die ontkent dat zijn naaste hem iets in bewaring gaf);
- 4. Verloochenen: Job 8:18; Job.31:28 (God verzaken); Spr. 30:9; Joz.24:27; Jes.59: 13; Jer. 5:12 (God verloochenen);
- 5. In de steek laten: Hos.9:2 (de nieuwe wijn zal hen in de steek laten of zal hen bedriegen; Hab. 3:17 (de olijfboom zal bedriegen = teleurstellen).
- 6. In Ps.109:24 krijgt het werkwoord een aparte betekenis (mijn vlees is vermagerd door gebrek aan vet). Uiting van zwaar leed.

II.A.b Samenvatting + toepassing

1. Het woordenboek ISBE in E-Sword zegt, dat er drie verschillende werkwoorden in het Hebreeuws zijn voor verloochenen (Eng. deny): כַּחַשׁ, *kahash*, “to lie,” “disown” (Ned.: niet erkennen/ ontkennen) ([Gen 18:15](#); [Jos 24:27](#); [Job 8:18](#); [Job 31:28](#); [Pro 30:9](#)); מָנַע, *māna'*, “to withhold,” “keep back” (Ned.: weigeren) ([1Ki 20:7](#); [Pro 30:7](#)); שָׁבַב, *shūbh*, “to turn back,” “say no” (Ned.: afwijzen) ([1Ki 2:16](#)). Het gaat mij in het huidige document vooral om het eerstgenoemde werkwoord: verloochenen/niet erkennen/ ontkennen.

In een aantal teksten (zie boven onder 1, 3 en 5) gaat het vooral om: liegen; iets feitelijks ontkennen. Dit is naast allerlei andere gruwelijke zonden iets afschuwelijks, zoals vloeken en overspel plegen. Zie o.a. Lev.19:11.¹

* 1 Kon.1:18: Een leugenprofeet zegt, dat een engel tot hem gesproken heeft door het woord des Heeren, maar hij liegt;

¹ M.Henri: bij Lev. 19:11: ‘...Or by fraudulent dealing, “You shall not cheat, or deal falsely.” Whatever we have in the world, we must see to it that it be honestly come by, for we cannot be truly rich, nor long rich, with that which is not. The God of truth, who requires truth in the heart ([Psa 51:6](#)), requires it also in the tongue: *Neither lie one to another*, either in bargaining or common converse. This is one of the laws of Christianity ([Col 3:9](#)): *Lie not one to another*.

* Hos.4:2: Er is geen kennis van God in het land, maar vloeken en liegen en doodslaan en stelen en overspel doen...; vreselijke bloed-schulden;
* Zach. 13:4: in de komende heilstijd zal er geen profeet zijn met een profetenmantel aan die liegt. In een wereld vol bedrog als de onze verlangen we daar toch zeker vurig naar?

* Gen. 18:15: Sara ontkent gelachen te hebben;
* Joz. 7:11 (Israël/ Achan hebben van het verbannene genomen, gestolen en gelogen);
* Lev. 6:2v (5:22): iemand die ontkent dat zijn naaste hem iets in bewaring gaf.

* Hos. 9:2: Ook de nieuwe wijn zal Israël In de steek laten ofte wel zal het bedriegen (teken van Gods oordeel over hun zonden); Hab. 3:17:zelfs de olijfboom kan bedriegen (= teleurstellen); welk een beproeving..

2. Verder wordt het Hebreeuwse woord ook gebruikt om geveinsd gedrag aan te duiden. Zie boven onder 2. Zich geveinsd/ huichelachtig onderwerpen (als overwonnenen jegens een overwinnaar/ onderwerping voorwenden): Deut. 33:29 – aan Israël; 2 Sam. 22:45; Ps. 18:45 - aan de dichter; Ps. 66:3; 81:16 - aan God. Schijnheiligheid is een ondeugd waardoor een mens zichzelf omringt met een aureool van een goed voorkomen bij God en mensen. Door Gods Geest wordt dit masker eraf getrokken en verkrijgen wij waarheid in ons binnenste. Wij leren ons onderwerpen aan Gods majesteit, heiligheid en barmhartigheid en worden van God en alle mensen de minste.

Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren,
En die in 't vroom en ongeveinsd gemoed
Geen snood bedrog, maar blank' oprechtheid voedt

(Ps.32:1 slot ber.)

3. In de teksten genoemd onder 4 krijgt het Hebreeuwse werkwoord de specifieke betekenis van: verloochenen. Job 8:18; Job.31:28; Spr.30:9; Joz. 24:27; Jes.59:13; Jer. 5:12 (God verloochenen/ verzaken). Heel tekenend zegt Spr. 30:9, dat de mens, als hij verzadigd is, gemakkelijk God verloochent en zegt: Wie is de Heere? (en in armoede kan hij wellicht gaan stelen en de Naam van zijn God aantasten). Jeremia dient een aanklacht tegen Israël in en zegt, dat zij de Heere verloochend hebben en zeggen: Hij is het niet. Dit is niets minder dan: God vaarwel zeggen. Geldt het ook niet van onze tijd, dat wij onze God hebben ingeruild voor een welvarend bestaan waarin de leuze van het atheïsme het voor het zeggen heeft: Maak u het leven goed en schoon; er is toch geen hiernamaals (spreuk op een vrijdenkerskerkhof).

Leugenachtig omgaan met God en met de naaste is een gruwelijk kwaad. Liegen staat op één lijn met vloeken en stelen en overspel. Geveinsdheid/ bedrieglijke omgang met de naaste is niet minder een schande voor God. Maar het hoogste kwaad is toch wel: ontkennen, dat God de allerhoogste en aanbiddelijke is en Hem uit zijn leven bannen. Gelukkig, als van ons gezegd mag worden wat Jes. 59:13 betuigt: Want onze overtredingen zijn bij ons en onze ongerechtigheden kennen wij.

5. De betekenis van het werkwoord kan soms ook van toepassing zijn op zaken als de nieuwe wijn en de olijfboom. In Hos. 9:2 wordt van de nieuwe wijn gezegd, dat die Israël in de steek zal laten of zal hen bedriegen. God kan Zijn volk en ook ons om onze zonden straffen met misoogst of met ons te onthouden van dagelijks voedsel en drank (teken van Gods oordeel

over onze zonden). In Hab. 3:17 evenwel juicht de profeet over de heilrijke nabijheid van de Heere in nood en dood; zelfs als de olijfboom (in zijn vrucht dragen) ons bedriegt / teleurstelt. Hoe rijk om ook zo en dan te mogen opspringen van de vreugde in de Heere.

II. HET NIEUWE TESTAMENT

II.A. Het werkwoord verloochenen is **αρνεομαι** (zonder voorzetsel = arneomai) = ontkennen; minder sterk. Met voorzetsel ap- (aparneomai) = totaal ontkennen, absoluut niet erkennen/loochenen.²

II. A.a Tekstgegevens/ korte omschrijvingen (volgens Trommius)

- Wie Mij verloochend zal hebben (Matth.10:33; Luk. 12:9)
- Die zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader (Matth.10:33)
- Die verloochene zichzelf (Matth. 16:24) **
- Gij zult Mij driemaal verloochenen (Matth. 26:34; Mark. 14:30,72; Luk.22:34, 61; Joh.13:38)
- Zo zal Ik u geenszins verloochenen (Matth. 26:35; Mark. 14:31) **
- Maar hij (Petrus) loochende het (wederom) (Matth.26:70, 72, 75; Mark. 14:68, 70)
- Die zal verloochend worden voor de engelen Gods (Luk. 12:9)
- Maar hij verloochende Hem, zeggende: Vrouw..(Luk.22:57)
- Hem verloochenen voor het aangezicht van Pilatus (Hand.3:13)
- Maar gij hebt de Heilige en Rechtvaardige verloochend (Hand.3:14)
- Deze Mozes welke zij verloochend hadden (Hand. 7:35)
- Die heeft het geloof verloochend (1 Tim. 5:8)
- Indien wij Hem verloochenen, Hij zal ons ook verloochenen (2 Tim. 2:12, 13)
- Hij kan Zichzelf niet verloochenen (2 Tim.2:13)
- Maar die de kracht derzelve verloochend hebben (2 Tim. 3:5)
- Maar zij verloochenen Hem met de werken (Tit1:16)
- De Heere Die hen gekocht heeft, verloochenen (2 Petr.2:1)
- Wie is de leugenaar dan die loochent, dat Jezus is de Christus (1 Joh.2:22, 23)
- En onze Heere Jezus Christus verloochenen (Jud.:4)
- Gij hebt het geloof niet verloochend (Openb.2:13)
- Gij hebt Mijn Naam niet verloochend (Openb.3:8)

** Het mag ons niet ontgaan, dat in Matth.16:24 het sterkere werkwoord (totaal ontkennen) wordt gebruikt; zichzelf totaal negeren.

II.A.b Samenvatting + toepassing

1. We beginnen met een korte uiteenzetting over het verschil tussen verloochenen en verraden in het NT. Het meest sprekende voorbeeld daarvan is wat we lezen van resp. de discipel Petrus en Judas. Petrus is gewaarschuwd door zijn Meester, dat hij Hem driemaal zou verloochenen in de laatste nacht voor Jezus' sterven. En hij verloochende zijn Meester,

² In het NT wordt een keer het werkwoord **αντιλεγω** gebruikt (te vertalen met ontkennen) in het geval van de Sadduceeën die de opstanding ontkennen/ loochenen ([Luk 20:27](#)) Hier heeft dit werkwoord de betekenis van: spreken tegen de leer. Zo ISBE (E-sword).

hoewel hij met klem betuigd had, dat hij dat nooit zou doen: Ik zal U absoluut niet verloochenen. Een dienstmeisje in Kajafas' huis betrapte hem als een volgeling van Jezus: 'Ben jij er niet een van Hem? Dat was voldoende om Petrus wakker te schudden, nog voordat de haan driemaal had gekraaid. 'Mens, je weet niet wat je zegt' zei hij. En toen een ander hetzelfde tegen hem zei, was het weer: Ik niet. Dat is verloochenen: Ontkennen dat er een relatie is tussen de Heiland en mij. In hoeveel omstandigheden doen wij niet hetzelfde? Uit lijfsbehoud of mensenvrees. Het hangt er ook vaak van af, hoe ver wij ons in een kwalijk gezelschap van mensen hebben begeven.³

En dan nu Judas. Van hem lezen we, dat Jezus zei, dat hij Hem zou verraden. Bij hem was er geen sprake van een onberouwelijk werk van Gods wederbarende heilige Geest. Jezus zei van hem: Een van u is een duivel. Hij is een en andermaal door Jezus gewaarschuwd. Maar het hielp allemaal niet. Tenslotte liep hij uit het gezelschap van Jezus' avondmaalvierende discipelenkring weg. Het was nacht. (Joh.13:30b). En in die nacht, in Gethsemané verried hij de Zoon des mensen met een kus. Hij verbrak de band met Jezus radicaal en helemaal. En toen ging het snel bergafwaarts met hem. Het geldt dat hij verdiende met het verraad van zijn Meester, wierp hij Jezus' vijanden voor de voeten. Daarna verhing hij zich. Dat is het afschuwelijk gevolg van verraad. Er is geen afval van heiligen, wel van schijnheiligen. Judas was een dief (hij deed zichzelf tegoed uit de kas van de discipelenkring). Geld, geld, geld...Dat speelt vaak een kwalijke rol ook in het leven van hen die tot de gemeente behoren. Beproeft uzelf.

2. De Heere verloochenen: als het vuur ons maar even na aan de schenen wordt gelegd. Ontkennen, dat we er een van Jezus zijn. Hoewel we wellicht al in onze jonge jaren door een onberouwelijke keuze van het hart aan de Heiland verbonden raakten. Maar kennen wij dan ook de droefheid die Petrus in de poort van Kajafas' huis deed huilen als een kind? Hoe geweldig, als de geschonden relatie tussen de Heere en ons door Christus Zelf hersteld wordt. Zoals bij Simon Petrus aan de zee van Tiberias: Hebt gij Mij lief? Ja Heere, Gij weet, dat ik U liefheb. Vgl.Joh.21:1vv..

Een groot aantal keren wordt in het NT gesproken over het verloochenen van Jezus. Jezus Zelf zegt, dat wie Hem belijdt voor de mensen, ook door Hem, de Zoon des mensen beleden zal worden voor de hemelse Vader, c.q. de engelen Gods. Maar wie Hem verloochenen zal voor de mensen, ook door Hem verloochend zal worden voor de hemelse Vader/ de engelen Gods (Matth.10:32v; Luk.12:8v). In Luk.12:9 wordt voor het verloochenen door Jezus voor de engelen zelfs het sterkere werkwoord voor verloochenen gebruikt. Vgl. 2 Tim. 2:12, 13.

Geldt dat niet ook van de Joodse leidlieden die in de rede van Petrus (Hand.3:13v) het verloochenen van Jezus voor Pilatus ten laste wordt gelegd? Die hebben immers overluid om Zijn kruisdood geroepen. De Joodse leidlieden hebben de moord op Jezus voor hun rekening genomen en Hem als Messias totaal genegeerd. Ook al zijn zij altijd nog beminden om der vaderen wil, de totale afwijzing van Jezus als de Christus ligt als schuld op hun geweten, tenzij zij tot inkeer komen. Vgl. ook Hand. 7:35.

In vers 13 van 2 Tim. 2 wordt dan ook met klem gezegd, dat als wij ons Christen-zijn doorstrepen, Christus Zichzelf niet doorstreept. Christus kan Zichzelf niet verloochenen.⁴

³ De afbeelding is van Antipas, de getrouwe getuige van Openb.2:13.

3. In Matth.16:24 roept Jezus ons op om achter Hem aan te komen, zichzelf te verloochenen en zijn kruis op te nemen. Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge mij. Het sterkere woord dat ook hier gebruikt wordt voor verloochenen, maakt duidelijk, dat het gaat om iets radicaals. Zichzelf verloochenen is: zich 'verneinen', nee zeggen tegen zichzelf, onvoorwaardelijk en ongereserveerd.

Dat houdt niet in, dat ik niet mezelf mag zijn. Dat moet ik juist wel zijn en door de genade en kracht van Gods Geest weerbaar zijn tegen een ikzuchtig en eierzuchtig bestaan. Het houdt ook in, dat ik nee zeg tegen verleidingen tot een wellustig leven van de kant van satan, wereld en mijn boze vlees. En dat kost strijd. Ik moet (aldus vs.25) mijn leven verliezen om Christus' wil, om hetzelfde te vinden.⁵ Vgl. Matth.10:38.⁶

Navolging is discipelschap, waarbij ik met heel mijn hebben en houden in het bezit van deze Meester ben overgegaan. Weg uit een krampachtige levenshouding, waarin ik probeer om ethische topprestaties te leveren en God te vriend te houden door het op een akkoordje te gooien met de wet van God. En dan is er nog iets dat het volgen van Jezus kenmerkt. Het is, dat Zijn kruisweg door ons niet slechts als heilsweg doorleefd wordt, maar ook dat Zijn kruisweg tot op zekere hoogte onze kruisweg wordt. Wij worden Christus gelijkvormig gemaakt (conformitas). Wie een navolger van Christus wordt, kiest tegen zichzelf en voor het kruis in heel zijn leven. Dat is geen geringe zaak. Vgl. Matth.16:22-28; Mark. 8:32-38; Luk. 9:23. Zie ook Mark. 10:21, 28.

Wie Jezus mag volgen in zelfverloochening verliest nooit zoveel dat hij niet genoeg overhoudt om welgetroost te leven en te sterven. 'Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen' (Joh. 15:20b).

4. Opmerkelijk is wat Paulus schrijft in 1 Tim. 5:8, dat wie de zijnen en in het bijzonder zijn huisgenoten niet verzorgt, het geloof heeft verloochend en erger is dan een ongelovige. Het geloof immers heeft alles te maken met onze dagelijkse handel en wandel. Begin maar dicht bij huis: bij uw huisgenoten. Hun verzorging is onze redelijke godsdienst (Rom. 12:1). Daarom worden wij in 2 Tim. 3:5 ernstig gewaarschuwd om met een gedaante van godzaligheid waarin wij de kracht daarvan verloochend hebben, niet tevreden te zijn. Tit.1:16 legt er evenzeer de nadruk op, dat wij meer dan uiterlijke godsdienst moeten hebben. Het is gruwelijk om met de werken ongehoorzaam te zijn, en tot alle goed werk ongeschikt. Hetzelfde geldt van de valse profeten/ leraars die met hun verderfelijke ketterijen de Heere Die hen kocht, verloochent. (2 Petr. 2:1). Vgl. ook 1 Joh. 2:22v: Wie is de leugenaar, dan die loochent, dat Jezus is de Christus? Deze is de antichrist, die de Vader en de Zoon loochent. Vgl. Jud.:4.

5. Zalig is hij die Christus' geloof niet verloochent, ook niet in dagen van vervolging en doodsdreiging (Openb. 2:13; 3:8). Daarom kan de gemeente van Filadelfia (waar de verhoogde Heere niets tegenin brengt) geprezen worden omdat zij, hoewel van kleine kracht, Christus' Naam niet verloochend heeft.

⁴ M.Henri schrijft (in E.sword) bij vs.13: 'If we be faithful to Christ, he will certainly be faithful to us. If we be false to him, he will be faithful to his threatenings: *he cannot deny himself*, cannot recede from any word that he hath spoken, for he is yea, and amen, the faithful witness.'

⁵ Dit woord is in eerste instantie gericht tot Petrus die Jezus van Zijn kruis wilde afhouden. Jezus voegt hem toe, dat hij beter zijn eigen kruis kan opnemen en achter Jezus aandragen. De discipelen kunnen wellicht vertrouwd zijn geweest met het kruis dragen als een beeld dat herinnert aan de kruisiging van criminelen in Jeruzalem.

⁶ Zie verder in mijn website onder voordrachten/ bijbelse kernwoorden (sub navolging)

